

Nr 62

Av herr **Österdahl m. fl.**, om rätt för person med partiell förtidspension att tillgodoräkna sig ATP-poäng.

(Lika lydande med motion nr 76 i Andra kammaren)

Eftersom rätten till tilläggspension (ATP) grundas på inkomsten av förvärvsarbete, borde alla som har dylik inkomst överstigande basbeloppet, f.n. 6 000 kronor, och som befinner sig i de åldersgrupper då rätten till ATP intjänas också erhålla rätt till tilläggspension grundad på inkomst av förvärvsarbete. Så är dock inte fallet då undantag gjorts för dem som har förtidspension. En person som har partiell förtidspension, exempelvis en tredjedel eller två tredjedelar av hel pension, kan inte få tilläggspension (ATP) grundad på den inkomst han förvärvar efter det att han fick förtidspension. Detta är en stor orättvisa mot de handikappade, som dagligen utför ett arbete vilket motsvarar deras krafter och färdigheter och som inte har någon högre önskan än att själva i största möjliga utsträckning genom eget arbete kunna försörja sig.

Dessa regler om att handikappad, som har partiell förtidspension, inte kan få någon pensionspoäng fastställd och därmed ej heller grunda rätt till tilläggspension drabbar särskilt hårt de personer som av olika anledningar aldrig kommit in i ATP-systemet innan de erhöll förtidspension. Med nuvarande regler kan de trots en i övrigt tillräcklig inkomst av förvärvsarbete aldrig erhålla tilläggspension, såvida deras hälsotillstånd inte så förbättras att deras förtidspension upphör att utgå.

De som erhåller tilläggspension (ATP) i form av förtidspension grundad på s.k. antagandepoängberäkningen kan enligt nuvarande regler tillgodoräknas antagandepoäng som pensionspoäng. Reglerna för denna beräkning avsågs innebära att dessa poäng som regel skulle ge ett uttryck för vederbörandes förvärvsförmåga som fullt arbetsför.

Inte heller dessa personer får tillgodoräknas pensionspoäng för inkomst av förvärvsarbete. Även dessa grupper kommer i en missgynnad ställning, åtminstone om skadan eller sjukdomen som ligger till grund för beviljandet av förtidspensionen inträffar relativt kort tid efter det vederbörande börjat förvärvsarbete. Den erfarenhet och yrkesskicklighet som normalt erhålles efter en längre tids arbete i förvärvslivet och som nästan undantagslöst medför att arbetsinkomsten ökar kommer inte dessa yngre förtidspensionerade till del i form av en motsvarande uppräknings av pensionsbe-

loppen. Även andra exempel som missgynnar de förtidspensionerade torde kunna anföras. Med nuvarande regler för beräkning av basbeloppet tas heller ingen hänsyn till den standardstegring som äger rum här i landet. Fjölårets riksdag uttalade sig dock enhälligt för en förutsättningslös utredning om den sistnämnda frågan.

Trots att förtidspensionerna inte tillgodoräknas pensionspoäng för inkomst av förvärvsarbete får dock vederbörande arbetsgivare, som har förtidspensionerad arbetstagare i sin tjänst, betala arbetsgivaravgift till försäkringen enligt samma regler som gäller för arbetstagare i allmänhet.

Frågan om de som erhåller förtidspension skall kunna förvärva ytterligare pensionsrätt genom sina inkomster av förvärvsarbete behandlades redan av pensionsutredningen, som år 1955 föreslog att den som åtnjöt invalidpension skulle gottskrivas s.k. fripoäng, för vilka premie inte skulle erläggas. Invalidpensionären skulle för sina förvärvsinkomster få räkna premiepoäng fullt ut. Dennes ålderspension skulle sålunda bli beroende dels av fripoängen, dels av den premiepoäng han erhållit genom sitt förvärvsarbete. Även 1958 års socialförsäkringskommitté behandlade denna fråga och föreslog att endast förtidspension, grundad på beräkning av antagandepoäng, skulle medföra att pensionsgrundande inkomst inte vidare fick tillgodoräknas förtidspensionerad. Om en dylik pensionär erhöll pension endast från folkpensioneringen eller från tilläggs pensioneringen utan beräkning av antagandepoäng, ansåg kommittén det rimligt att han fick tillgodoräkna sig sin inkomst som pensionsgrundande.

Om socialförsäkringskommitténs förslag genomförts, skulle åtminstone de mest uppenbara orättvisorna mot här avsedda handikappade ha undanröjts. Riksförsäkringsverket och försäkringsdomstolen motsatte sig dock förslaget, då detta kunde leda till att förtidspensionärer, som före pensionsfallet haft ringa eller ingen anknytning till tilläggs pensioneringen, kunde komma att få en bättre ställning än en förtidspensionär med den fastare anknytning till systemet som är en förutsättning för tillgodoräknande av antagandepoäng. I 1962 års proposition med förslag till allmän försäkringslag godtogs inte heller socialförsäkringskommitténs förslag i detta hänseende. Föredragande statsrådet anförde bl.a.: »Här möter många vanskliga problem. Man måste se till att det inte öppnas vägar för spekulation på systemets bekostnad. Innan ett definitivt ställningstagande sker måste frågan utredas ytterligare.»

Frågan har sedan dess också behandlats av pensionsförsäkringskommittén som medger att det uppslag till lösning som 1958 års socialförsäkringskommitté kommit med knappast skulle möta några svårigheter beträffande dem som åtnjuter förtidspension enbart från folkpensioneringen eller från tilläggs pensioneringen utan antagandepoäng. Däremot anser man att invändningar kan riktas mot förslaget när det gäller förtidspensionärer med pensionen grundad på antagandepoäng. Man har även en del andra negativa syn-

punkter på detta förslag. Slutresultatet av pensionsförsäkringskommitténs arbete blev att man uttalade att de invändningar som kan resas mot nuvarande ordning förlorar i styrka efter hand som pensionstillskotten växer samt att tillräckliga skäl saknas för att ändra reglerna om beräkning av pensionspoäng för den som åtnjuter partiell förtidspension.

Vi motionärer kan inte dela pensionsförsäkringskommitténs uppfattning i denna fråga.

Pensionstillskotten är ju beloppsmässigt ganska små. Vidare är det synnerligen angeläget att handikappade som förvärvsarbetar också skall få räkna sin inkomst av förvärvsarbete som pensionsgrundande. Detta är ett krav som dels principiellt motsvarar de grundläggande förutsättningarna för tilläggs pension, dels är motiverat av rättvisehänsyn till de handikappade, som på olika sätt bör få känna att deras arbetsinsatser uppskattas, då deras insatser utförts trots svårigheter av fysisk eller psykisk art. Det är också från såväl deras egen som samhällets synpunkter angeläget att de deltar i produktionen och i största möjliga omfattning genom egen insats bidrar till sin försörjning.

Trots att olika förslag om förtidspensionärernas rätt att tjäna in pensionspoäng genom inkomst av förvärvsarbete inte godtagits är enligt vår mening saken så angelägen och viktig att försök att finna nya lösningar måste göras. Troligen kan godtagbara lösningar också erhållas genom modifieringar av de förslag som tidigare lämnats, om man inte hakar upp sig på att fullständig rättvisa till all delar måste åstadkommas. Vid fastställandet av den pensionsgrundande inkomsten bör man dock exempelvis kunna utgå ifrån att basbeloppet har intjänats genom det handikapp som legat till grund för förtidspensionens beviljande. Vi tror också att faran för spekulation från de handikappades sida på systemets bekostnad är överdriven.

Med anledning av det anförda föreslår vi,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till sådana ändringar i allmänna försäkringslagen att personer med partiell förtidspension skall kunna intjäna ATP-poäng för inkomst av förvärvsarbete.

Stockholm den 15 januari 1970

S.-O. Österdahl (fp)

Sven Nyman (fp)

Eskil Tistad (fp)